

Nr 124.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående Härnösands pastorats frigörande från att vara prebende för biskopen i Härnösands stift; gifven Stockholms slott den 16 februari 1912.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva

dels att Härnösands pastorat må frigöras från prebendeegenskapen och erhålla egen kyrkoherde med namn af domprost, mot det att församlingen, jämlikt sitt i ärendet gjorda åtagande, intill utgången af innevarande löne-regleringsperiod tillhandahåller kyrkoherden, förutom fri bostad, en årlig lön af minst 8,500 kronor, med skyldighet för kyrkoherden att hålla och själf aflöna ständigt ämbetsbiträde,

dels ock att till biskopen i Härnösands stift må från den tid, Härnösands pastorat frigöres från sin egenskap att vara prebende till nämnde biskop, i ersättning för afkomsten af prebendet från biskopslöneregleringsfonden utgå ett belopp af 2,073 kronor 88 öre för år räknadt.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Fridtjuv Berg.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1912.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Berg anförde:

Härnösands
pastorats
frigörande
från att vara
prebende för
biskopen i
Härnösands
stift.

Spörsmålet om indragning af de biskoparna anslagna prebendepastoraten har alltsedan midten af förra århundradet varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. I många fall har också sådan indragning kommit till stånd. Då jag nu går att för Kungl. Maj:t anmäla en uppkommen fråga om *indragning af det biskopen i Härnösands stift på lön anslagna prebendet*, vill jag emellertid, innan jag närmare ingår på innehållet af handlingarna i detta ärende, i korthet redogöra för frågans allmänna läge.

I underdånig skrifvelse den 18 mars 1857 (nr 42), vid hvilken tid de flesta biskoparna ännu hade mer än ett prebendepastorat kvar, yttrade Rikets ständer i sammanhang med begäran om lönereglering för biskoparna, att de ansåge biskopsprebendena icke vara behöfliga för beredande af tillfälle

till pastoralvård för biskoparna, och att dessa prebenden därför borde upphöra, och anhöllo Ständerna för den skull, att i det förslag till lönereglering för biskoparna, som komme att föreläggas Ständerna, aflöning måtte upptagas åt särskilda kyrkoherdar i prebendepastoraten.

I nådig proposition den 16 december 1859 (nr 63) föreslog därefter Kungl. Maj:t Rikets ständer att antaga vissa »grunder för reglering af biskoparnas aflöning». Detta förslag innefattade, bland annat, att, om efter skedd utredning biskopslönen befunnos öfverstiga det belopp, densamma enligt vissa angifna grunder borde utgöra, med så stort värde, som motsvarade afkastningen af ett eller flera med tjänsten förenade prebendepastorat, detta eller dessa borde skiljas därifrån och pastor tillsättas därstädes i den ordning, som för regala gäll vore stadgad, dock att för hvarje biskopsstol *ett* prebendepastorat blefve som sådant bibehållet. Därest biskopslönen öfversköte det för densamma bestämda värdet med större belopp än som motsvarade inkomsten af därifrån skilda prebendepastorat, skulle Kungl. Maj:t bestämma, hvilka inkomster ytterligare borde därifrån afskiljas. Dessa skulle ingå till statskontoret att under titel »biskopslöneregleringsfonden» redovisas och användas till utjämnande af annan biskopslön. Vidare skulle, så snart Kungl. Maj:t funne biskopslöneregleringsfondens årliga inkomst uppgå till det belopp, att af densamma ersättning kunde lämnas till biskop för prebendepastorat, som borde, men förut icke kunnat skiljas från tjänsten och förses med egen kyrkoherde, nådig befallning gifvas om verkställande däraf, hvarvid i valet mellan flera företrädesvis skulle bestämmas prebendepastorat i stift, där mer än två sådana vore anslagna biskopen på lön. Slutligen skulle, enligt samma förslag, biskopslöneregleringsfondens årliga inkomster ej få disponeras till annat än ofvan angifna ändamål, hvaremot å densamma uppkommande behållningar skulle få af Kungl. Maj:t användas till sådana utgifter, som kunde blifva en nödvändig följd af den föreslagna löneregleringen eller tjäna till dess fortskyndande.

I skrifvelse den 29 oktober 1860 anmälde Rikets ständer, att Ständerna godkände de grunder, som Kungl. Maj:t sålunda framlagt, dock med den ändring att tillsättning af indraget prebendepastorat borde ske i den ordning, som tillämpats, innan pastoratet blef prebende.

Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 15 juni 1861 godkänt ifrågavarande ändring, blefvo biskoparnas löner enligt berörda grunder reglerade genom särskilda nådiga beslut åren 1869—1882. Hvarje biskop behöll därvid *ett* prebende, utom biskoparna i Linköpings och Härnösands stift, som fingo behålla två hvardera. Af dessa indrogs det ena, för biskopen i Linköping år 1885 och för biskopen i Härnösand år 1886, till

följd hvaraf åt enhvar af rikets biskopar nu är anslaget ett prebendepastorat, med undantag för biskopsämbetet i Luleå, åt hvilket icke anslogs något prebende alls, då detsamma genom nådigt beslut den 27 oktober 1903 inrättades.

Hvad särskildt angår biskopen i Härnösand, om hvars löneförmåner i det följande blir tal, fastställdes lönereglering för honom genom nådigt beslut den 16 april 1870, däri föreskrefs, bland annat, att biskopen skulle åtnjuta rantan af ett mantal Utanö i Högsjö socken och kronotionden från Ytterlännäs och Bjärträ socknar.

Innan löneregleringarna för biskoparna påbörjades, hade emellertid Rikets ständer i skrifvelse den 12 juni 1866 (nr 72) anhållit, att Kungl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, om icke samtliga prebendepastorat kunde, i den mån innehafvarna afginge, indragas, samt att Kungl. Maj:t i sådant fall ville till Riksdagen aflåta proposition i ämnet jämte förslag till ersättning åt vederbörande för de löneinkomster, som utginge från dessa pastorat. Med anledning af en utaf prästeståndet till Kungl. Maj:t aflåten särskild framställning inhämtade Kungl. Maj:t i skrifvelse den 21 augusti 1868 (nr 4) Kyrkomötets mening uti ifrågavarande ärende, och tillstyrkte Kyrkomötet i sitt underdåniga svar den 24 september 1868 bifall till Ständernas anhållan, att de ännu återstående prebendepastoraten måtte indragas. I anslutning härtill förordnade Kungl. Maj:t genom nådigt cirkulär den 28 april 1882, att hvar och en, som därefter utnämndes till innehafvare af ämbete eller tjänst, hvarmed enligt gällande bestämmelser prebendepastorat är förenadt, skulle vara skyldig att, om och när Kungl. Maj:t så beslöte, afträda prebendepastorat mot fyllnad i den med ämbetet eller tjänsten förenade lönen till det belopp, hvartill inkomsten af prebendepastoratet funnes i lönestaten upptagen eller vid löneregleringen beräknad.

Med anledning af en utaf Kungl. Maj:t till 1893 års Riksdag framlagd proposition angående upphörande af prebendenaturen för ett till viss lektorstjänst på lön anslaget pastorat i Göteborgs stift uttalade Riksdagen i den skrifvelse, hvari nämnda framställning bifölls, att Riksdagen ansåge önskligt, att ännu återstående prebendepastorat, så snart ske kunde, indroges. Äfven Kyrkomötet biföll Kungl. Maj:ts framställning i samma ärende och erinrade därvid om sitt nyss omnämnda, år 1868 afgifna yttrande angående prebendepastoratens indragning.

I nådig proposition till 1909 års Riksdag (nr 123) föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen, bland annat, att, under förutsättning af Kyrkomötets bifall, medgifva, att indragning af de återstående biskopsprebendena finge, i den ordning Kungl. Maj:t pröfvade skäligt bestämma och enligt den ersättningsgrund, som i förberörda nådiga cirkulär den 28 april 1882

funnes angifven, successivt genomföras med anlitande af biskopslöneregleringsfondens inkomster. Denna Kungl. Maj:ts framställning vann emellertid icke Riksdagens bifall.

Af den vid sistnämnda proposition fogade utredningen framgår, att kammarkollegium och statskontoret i underdånigt utlåtande den 18 mars 1898 förklarar sig på anförda grunder icke hafva funnit någon betänklighet mot att tillstyrka en fullständig indragning af biskopsprebendena, i den mån erforderliga tillgångar kunde beredas till ersättning åt biskoparna för den afkomst af prebendepastoraten, som vid löneregleringen blifvit påräknad.

Med anledning af en till Kungl. Maj:t ingifven ansökning, däri Härnösands församling enligt beslut å kyrkostämma den 27 maj 1907 anhållit om frigörelse från prebendeegenskapen, erhöilo genom nådig remiss den 16 juli 1907 kammarkollegium och statskontoret i uppdrag att öfverväga äfven denna fråga i samband med det åt berörda båda ämbetsverk något tidigare, den 4 juni 1907, gifna uppdraget att afgifva utlåtande, huruvida och i hvad mån biskopslöneregleringsfonden dämera skulle, utan tillgripande af dess kapitaltillgångar, kunna bereda medel till indragning af biskopsprebendena och, i händelse medlen icke försloge till samtidig indragning af dem alla, i hvilken ordningsföljd indragning af dem lämpligen borde med anlitande af dessa medel genomföras. I underdånigt utlåtande den 11 oktober 1907 uttalade ämbetsverken, att fondens tillgångar ännu icke tillåte en samtidig indragning af alla biskopsprebendena, samt att ämbetsverken beträffande den ordningsföljd, hvori en successiv indragning borde ske, ansåge Härnösands pastorat böra komma i främsta rummet.

Jag öfvergår nu till den framställning om indragning af det biskopen i Härnösands stift på lön anslagna prebendet, som jag i inledningen till mitt anförande berörde.

I en vid 1909 års Kyrkomöte väckt motion föreslogs, att Kyrkomötet ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t uttala, att Kyrkomötet icke hade något att erinra mot, att Härnösands församling frigjordes från sin egenskap af prebendeförsamling till biskopen i Härnösand, och att biskopslöneregleringsfondens medel i den utsträckning, som erfordrades, därför anlidades.

Efter erinran att ofvannämnda nådiga proposition till 1909 års Riksdag blifvit af Första Kammaren bifallen men af Andra Kammaren afslagen, anfördes i motionen vidare:

Den diskussion, som vid nämnda Riksdag förts i ämnet, hade tydligt gifvit vid handen, att motståndet icke riktade sig mot den del af förslaget, som gällde prebendepastoraten, utan att denna fråga fortfarande torde kunna påräkna anslutning inom Riksdagen. Kyrkomötet, som genom beslut år 1868 och år 1893 uttalat sig för in-

dragning af prebendepastoraten, torde ännu mindre nu hafva något att i sak däremot erinra. Den omständigheten, att biskopslöneregleringsfondens tillgångar icke för närvarande medgåfve samtliga biskopsprebendens indragning, borde icke behöfva ställa hinder i vägen för vidtagande af en successiv indragning, och detta så mycket mindre som indragning icke öfverallt ansåges lika angelägen. Det önskemål, som i motionen mest åsyftades, vore lösgörandet af Härnösands pastorat från dess natur af prebende till biskopen i Härnösand. Betydelsen däraf vore stor för Härnösands församling med dess omkring 10,000 medlemmar. Och församlingen hade ock med ord och handling visat, att den lifligt önskade att i detta hänseende vinna samma själfständiga ställning som flertalet öfriga församlingar. Men betydelsen af detta lösgörande vore förhända icke mindre för Härnösands stift och dess stiftsstyrelse, som i en domprost kunde vänta sig erhålla en värdefull förstärkning och en i kyrkliga frågor sakkunnig ständig vice ordförande. Den ekonomiska sidan af saken torde icke behöfva afskräcka. Den årliga utgift, pastoratets frigörelse från prebendenaturen skulle åsamka biskopslöneregleringsfonden, inskränkte sig till 2,794 kronor 42 öre, en summa ringa nog emot det gagn, som däraf kunde väntas, och ringa nog jämväl vid sidan af de numera till rätt afsevärda belopp uppgående årsinkomster, som beräknats för fonden.

Med anledning af denna motion anmälde Kyrkomötet i underdånig skrifvelse den 24 november 1909, att Kyrkomötet icke hade något att erinra mot, att Härnösands församling medelst anlitande af biskopslöneregleringsfondens tillgångar för erforderlig lönefyllnad åt biskopen frigjordes från sin egenskap af prebendeförsamling till biskopen i Härnösands stift.

Efter härå erhållen nådig remiss anmodade kammarkollegium och statskontoret, hvilka anbefallts att i ärendet afgifva gemensamt utlåtande, domkapitlet i Härnösand att uppgöra förslag till de löneförmåner, som skäligen ansåges böra tillkomma kyrkoherden (domprosten) i det från prebendeegenskapen frigjorda Härnösands pastorat, att öfver berörda förslag låta inhämta pastoratsbornas yttrande, samt att vid insändande af dessa handlingar bifoga dels eget underdånigt utlåtande, dels ock biskopens särskilda underdåniga yttrande beträffande storleken af det vederlag, som i händelse af prebendets fränskiljande borde utgå för utfyllande af biskopslönen till stadgadt belopp.

På grund häraf föreslog domkapitlet församlingen att vidhålla och förnya sitt förberörda å kyrkostämman den 27 maj 1907 i ämnet fattade beslut.

Domkapitlet föreslog sålunda, att kyrkostämman ville besluta, dels att hos Kungl. Maj:t hemställa, att Härnösands församling måtte frigöras från prebendeegenskapen och erhålla egen kyrkoherde, och att i sammanhang härmed Kungl. Maj:t måtte med ändring af nådiga brefvet den 16 april 1870 angående lönereglering för biskopen i Härnösands stift i nåder förklara, att icke blott räntan af ett mantal Utanö utan äfven så stor del af kronotionden från Ytterlänns och Bjärträ socknar, som motsvarade 48 tunnor eller 302 kubikfot 4 kannor, $\frac{1}{5}$ råg och $\frac{4}{5}$ korn, såsom kronotionden i Västernorrlands län vanligen utgiuge, skulle fränskiljas biskopsstolen och tilläggas kyrkoherdelönen i Härnös-

sand mot ersättning till biskopen från biskopslöneregleringsfonden, dels att, under förutsättning af Kungl. Maj:ts bifall till hvad i förra punkten begärdes, intill nästa löne-regleringsperiods början — löne regleringen för Härnösands pastorat utgår den 1 maj 1919 — garantera kyrkoherden, förutom fri bostad, en årlig lön af minst 8,500 kronor, dock med det villkor att kyrkoherden ålades att själf hålla ständigt ämbetsbiträde.

Å kyrkostämman den 7 mars 1910 godkände församlingen enhälligt domkapitlets förslag.

Biskopen i stiftet E. Lönegren har i ärendet yttrat:

I likhet med sin företrädare, biskop Martin Johansson, och på samma grunder, som denne inför Kungl. Maj:tt flera gånger utförligt framlagt, hyste biskopen den bestämda öfvertygelsen, att Härnösands församlings redan för flera årtionden sedan fram-burna och sedan upprepade gånger, nu senast å kyrkostämman den 7 mars 1910 vid-hållna önskan att varda skild från sin natur af prebende till biskopen i Härnösand borde snarast möjligt villfaras. Ur församlingsvårdens synpunkt vore uppenbart, att en stadsförsamling med inemot 10,000 medlemmar måste anses mindre väl tillgodo-sedd, om den allt framgent skulle till föreståndare och ledare hafva blott vice pastorer, äfven om dessa utsåges bland de bäst vitsordade af stiftets obefordrade prästmän. Ur stiftsstyrelsens synpunkt hade förslaget en icke mindre betydelse. Domkapitlet hade för närvarande på grund af en medlems sjukdomsförbinder, hvilket torde vara i åt-skilliga år, ej mer än 4 ledamöter, förutom biskopen, och af dessa 4 allenast en prästerlig. Det vore uppenbart, att en förstärkning här vore högeligen af behovet påkallad. Och då bi-kopen genom sina många och långa visitationsresor nödgades vara ganska mycket frånvarande från stiftsstaden, så framstode behovet af en ständig vice ordförande så mycket mera påtagligt. En sådan skulle vinnas genom inrättandet af ifrågavarande domprostbefattning. Det otillfredsställande i domkapitlets nuvarande sammansättning framstode som mest ögonskenligt vid en biskopsvakans, då, såsom varit fallet under nära 19 månader, domkapitlet bestått af allenast 4 lektorer. Om sålunda ur dessa synpunkter församlingens frigörande från prebendenatur och inrättandet af en dom-prostbefattning i Härnösand måste anses hafva starka skäl för sig, så vunne dessa skäl i styrka genom den relativt obetydliga kostnad, som genom denna förändring skulle drabba såväl församlingen som det allmänna, här biskopslöneregleringsfonden. Den lön af 8,500 kronor, som genom församlingens förnyade åtagande under vissa villkor tillförsäkrades en blifvande domprost, vore visserligen med de särdeles dyra lefnadsomkostnader, som rådde i Härnösand, och i betraktande af skyldigheten att hålla ständigt ämbetsbiträde, icke alltför rundligt tilltagen, hvilket jämväl framginge af en jämförelse med det löne regleringsförslag, som af Kungl. Maj:tt förelagts 1910 års Riks-dag. Bi-kopen ville dock af praktiska skäl tillstyrka, att förslaget äfven i denna del godkändes, då det ej afsåge så synnerligen lång tidsperiod. För församlingen blefve denna löneutgift endast obetydligt mera kännbar än den motsvarande utgift, som för-samlingen för närvarande vidkändes. Beräknade man de nu utgående pastoralerna till 4,600 kronor, inkomsten af lönemarken, som vore utarrenderad för hela den tid kon-ventionen omfattade, till 1,368 kronor samt den till domkyrkoadjunkten nu direkt ut-gående aflöningen till 1,500 kronor, så vunnes en summa af 7,468 kronor. Tillades ytterligare de två poster, räntan af ett mantal Utanö i Högsjö socken och 48 tunnor kronotonde från Ytterlänns och Bjärträ socknar, som församlingen förutsatte få an-slagna till en blifvande domprostlön, så vunnes ytterligare en summa, som af lands-

kontoret i Västernorrlands län enligt 1909 års medelmarkegångspris uträknades till 846 kronor 22 öre. Efter sammanläggning af de sålunda beräknade lönebeloppen framginge en lönesumma af 8,314 kronor 22 öre eller ett belopp, som med allenast 185 kronor 78 öre understeg det nu föreslagna och erbjudna. För så lindrig kostnad syntes sällan en så pass omfattande och betydelsefull pastoral reglering kunna genomföras. I detta sammanhang ansåge biskopen sig böra såsom sin mening uttala, att den förutsättning, på hvilken församlingen byggde, eller att Kungl. Maj:t medgäfvde, att de ofvanberörda löneposterna, som bevisligen redan år 1602 anslagits till kyrkoherden i Härnösand, men som sedermera kommit att ingå i biskopslönen, måtte öfverflyttas från denna till domprostlönen, vore alldeles rättvis och billig. Visserligen hade gjorts gällande att, då dessa poster icke vid löner regleringen för kyrkoherden i Härnösand den 4 december 1868 i lönen inräknades, hinder skulle möta för en ändring härutinnan under gällande löner regleringsperiod. I likhet med kammarkollegium och stat-kontoret i deras underdåniga utlåtanden den 22 maj 1885 och likaledes den 11 oktober 1907 kunde biskopen icke finna hinder föreligga för en sådan restitution, då medel att fylla uppkommande brist i biskopslönen stode till disposition i biskopslöner regleringsfonden, och innehafvaren af biskopslönen förklarade sig icke hafva något att erinra mot den föreslagna ändringen. I fråga till sist om den ersättning, som borde tillerkännas biskopen i Härnösand för de löneförmåner, hvilka han genom pastoratets frigörande från prebendaturen ginge förlustig, så vore enligt nädiga cirkuläret den 28 april 1882 först att räkna med det belopp, hvartill vid löner reglering för biskopen afkomsten af pastoratet upptagits. Detta belopp utgjorde enligt de centrala myndigheternas ofvanberörda underdåniga utlåtanden 2,073 kronor 88 öre. Därtill komme då den ersättning, som gifvetvis skulle tillerkännas biskopen, därest ofvanberörda delar af den nuvarande egentliga biskopslönen från denna åter disponerades till kyrkoherdelönen i enlighet med deras ursprungliga karaktär. För afgörande af denna ersättnings belopp gäfvde nyssberörda nädiga cirkulär enligt biskopens mening icke någon ledning, då däri endast angäfvdes beräkningsgrunden för den del af biskopslönen, som biskop enligt samma cirkulär vid prebendes afskrifning vore skyldig att afträda. Men så vore med nu ifrågavarande ränta och del af tionde icke förhållandet. Den enda med billighet öfverensstämmande normen syntes biskopen vara den, att ersättningen till biskopen borde motsvara den vinst, som församlingen gjorde genom den erhållna delen af biskopslönen. Utginge man då vid kalkyleringen från 1909 års medelmarkegångspris, så tedde sig beräkningen, enligt uppgifter från landskontoret, sålunda:

Räntan af ett mantal Utanö	kronor	81: 81
Del af kronotionden från Ytterlännäs och Bjärträ:		
15,83 hektoliter råg à 10: 21	161: 62	
63,31 hektoliter korn à 9: 14	578: 65	
Forsellönersättning	24: 14	» 764: 41
<hr/>		
Summa kronor 846: 22		

Då denna summa komme att öfverföras från biskopslönen till kyrkoherdelönen, därest framställningen därom bifölles, syntes billigheten fordra, att motsvarande belopp eller 846 kronor 22 öre tillerkändes biskopen såsom lönefyllnad. Lade man då detta belopp till förut uppgifven ersättning för kyrkoherdelönen eller 2,073 kronor 88 öre, uppkomme ett totalbelopp af 2,920 kronor 10 öre, hvilket syntes vara det belopp, som ur biskopslöner regleringsfonden borde tillerkännas biskopen så-

som ersättning för genom och i sammanhang med prebendets upphäfvande mistade löneförmåner. Med stöd af hvad nu anförts hemställdes, att Kungl. Maj:t täcktes bestämma, att Härnösands pastorat skulle frigöras från prebendeegenskapen och erhålla egen, i den ordning som för regala pastorat vore fastställt, tillsatt kyrkoherde med namn af domprost, under villkor att församlingen intill nästa lönerегleringsperiods början förutom fri bostad garanterade kyrkoherden en årlig lön af minst 8,500 kronor; att kyrkoherden skulle hålla och själf aflöna ständigt ämbetsbiträde; att med ändring af nådiga brevet den 16 april 1870 angående lönerегlering för biskopen i Härnösands stift räntan af ett mantal Utanö samt så stor del af kronotionden, som motsvarade 15,83 hektoliter råg och 63,31 hektoliter korn, såsom kronotionden i Väster-norrlands län vanligen utginge, skulle fränskiljas biskopslönen och tilläggas kyrkoherdelönen i Härnösands pastorat; samt att biskopen i Härnösands stift såsom ersättning för det honom frångångna pastoratet samt hemmansräntan och kronotionden skulle ur biskopslönerегleringsfonden erhålla ett årligt anslag af 2,920 kronor 10 öre.

Domkapitlet har i sitt den 13 april 1910 afgifna utlåtande anført:

Domkapitlet hade dels uti den 7 augusti 1907 afgifvet underdånigt yttrande rörande indragning af de biskoparna anslagna prebendepastoraten hemställt, att indragning af Härnösands prebendepastorat finge framför de öfriga biskopsprebendena i riket äga rum, dels ock i den 11 september 1907 afgifvet underdånigt utlåtande närmare angifvit de villkor och förutsättningar, under hvilka domkapitlet ansåge en sådan indragning kunna och böra ske. Sedan domkapitlet afgifvit detta underdåniga utlåtande, hade intet inträffat, som förringat betydelsen af de skäl, som för domkapitlet varit bestämmande, men väl ytterligare vunnit erfarenhet ännu mera bekräftat desamma. Domkapitlet kunde därför inskränka sig till att i anslutning till biskopens underdåniga utlåtande och på däri anförda skäl i hufvudsak återupprepa det ofvan relaterade underdåniga utlåtandet, allenast med en af senare markegångs-sättning motiverad jämkning i ett ersättningsbelopp. Domkapitlet instämde sålunda i den af biskop Lönegren gjorda hemställan.

Kammarkollegium och statskontoret hafva den 21 oktober 1910 afgifvit gemensamt utlåtande i ärendet och därvid anført:

Såsom i ofvannämnda motion omförmäldes, hade Kungl. Maj:t i nådig proposition den 5 mars 1909 under förut-ättning af Kyrkomötets bifall föreslagit Riksdagen medgifva, bland annat, att indragning af de återstående biskopsprebendena finge, i den ordning Kungl. Maj:t funne skäligt bestämma och enligt den ersättningsgrund, som funnes angifven i nådiga cirkuläret den 28 april 1882, successivt genomföras med anlåtande af biskopslönerегleringsfondens inkomster. I det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet hade erinrats, dels hurusom Riksdagen vid flera tillfällen uttalat önskvärdheten af att ännu återstående prebendepastorat, så snart ske kunde, indroges, och dels hurusom Kungl. Maj:t redan den 28 april 1882 genom förberörda nådiga cirkulär förordnat, att hvar och en, som därefter utnämndes till innehafvare af ämbete eller tjänst, hvarmed enligt gällande bestämmelser prebendepastorat vore förenadt, skulle vara skyldig att, om och när Kungl. Maj:t så beslutade, afträda prebendepastorat mot tyllnad i den med ämbetet eller tjänsten förenade lön till det belopp, hvartill inkomsten af prebendepastoratet funnes i lönestat upptagen eller vid lönerегlering beräknad. Hvad särskildt anginge frågan om Härnösands församlings skiljande från

prebendeegenskapen, så hade, enligt hvad berörda statsrådsprotokoll gäfvé vid handen, denna fråga utgjort föremål för uttalanden af kammarkollegium och statskontoret dels den 22 maj 1885 och dels den 11 oktober 1907. Vid båda dessa tillfällen hade ämbetsverken uttalat sig för indragning af Härnösands pastorat samt tillstyrkt, att icke blott räntan af ett mantal Utanö, utan äfven så stor del af kronotionden från Ytterlännäs och Bjärträ socknar, som motsvarade 48 tunnor eller 302 kubikfot 4 kannor, $\frac{1}{5}$ råg och $\frac{4}{5}$ korn, skulle fränskiljas biskopslönen och tilläggas kyrkoherden i Härnösands mot ersättning till biskopen från biskopslöneregleringsfonden. Ämbetsverken hade ansett denna ersättning böra beräknas efter de a hemmansräntan och kronotionden vid löneregleringen beräknade värdena tillhopa 720 kronor 54 öre; och då på sin tid biskopen, med instämmande af domkapitlet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande, hemställt, att samma ersättning måtte beräknas efter 1906 års medelmarkegångspris till 814 kronor 96 öre, hade ämbetsverken i underdåniga utlåtandet den 11 oktober 1907 i detta hänseende särskildt framhållit, att då ifrågavarande hemmansränta och kronotionde ansetts rätteligen vara att betrakta såsom en biskopens löneförmån i hans egenskap af kyrkoherde i Härnösands pastorat och förty rätteligen böra i sammanhang med pastoratets befrielse från prebendeegenskapen afskiljas från biskopsstolen och tilläggas kyrkoherdelönen, ersättning för mistningen af samma löneförmån också borde beräknas efter enahanda grunder som ersättningen för själfva kyrkoherdelönen d. v. s. jämlikt nådiga cirkuläret den 28 april 1882 efter det vid löneregleringen beräknade värdet. Enligt ämbetsverkens mening borde alltså det ersättningsbelopp, som vid indragning af Härnösands prebende skulle utgå till biskopen, bestämmas till ett mot afkomsten af prebendet svarande belopp af 2,073 kronor 88 öre samt ofvan omförmälda vederlag för frångången hemmansränta och tionde till 720 kronor 54 öre eller sammanlagt 2,794 kronor 42 öre. I ofvan åberopade statsrådsprotokoll hade också af föredragande departementschefen uttalats, att af biskopsprebendena syntes honom indragning af Härnösands prebendepastorat, hvilken enligt kammarkollegii och statskontorets beräkning skulle betinga en årlig utgift från biskopslöneregleringsfonden af endast 2,794 kronor 42 öre, vara den för närvarande mest angelägna och därför böra snarast möjligt företagas både med hänsyn till församlingarnas behof af egen kyrkoherde, till hvars aföfande de jämväl anslagit erforderliga medel, och stiftets behof af en vice preses i domkapitlet.

Behållningen å biskopslöneregleringsfonden, som den 31 december 1907 utgjorde 724,934 kronor 16 öre, utbalanserades i 1909 års räkenskaper med 792,664 kronor 54 öre. Under åberopande af hvad nu och tillförene blifvit rörande den föreliggande frågan anfördt och under erinran att enligt nådiga brevet den 16 april 1870 kyrkoherdelönen i Härnösands pastorat blifvit tillförsäkrad biskopen i Härnösands stift endast tillsvidare och intill dess annorlunda förordnades, finge ämbetsverken alltså hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att till biskopen i Härnösands stift finge från den tid, Härnösands prebendepastorat indroges samt räntan af ett mantal Utanö i Högsjö socken och af kronotionden från Ytterlännäs och Bjärträ socknar 15,83 hektoliter råg och 63,31 hektoliter korn fränskildes biskopslönen, i ersättning för dessa löneförmåner årligen från biskopslöneregleringsfonden utgå ett belopp af 2,794 kronor 42 öre.

Genom resolution den 31 mars 1911 förklarade emellertid Kungl. Maj:t den i ärendet omförmälda räntan af ett mantal Utanö i Högsjö socken och af kronotionden från Ytterlännäs och Bjärträ socknar 15,83 hek-

toliter råg och 63,31 hektoliter korn icke böra fränskiljas biskopsstolen mot ersättning ur biskopslöneregleringsfonden och tilläggas kyrkoherdens i Härnösands församling löneförmåner, och anbefalldes i sammanhang härmed domkapitlet att infordra och till Kungl. Maj:t med eget underdånigt utlåtande insända Härnösands församlings underdåniga yttrande, huruvida församlingen äfven för det fall, att ofvannämnda ränta och kronotionde icke finge disponeras såsom bidrag till kyrkoherdens i Härnösand aflöning, vidhölle sitt i ärendet den 7 mars 1910 fattade beslut att intill löneregleringsperiodens slut garantera kyrkoherden en årlig lön af 8,500 kronor.

Församlingens kyrkoråd, till hvilket ärendet öfverlämnats för förberedande behandling, anförde med anledning häraf:

Kyrkorådet ansåge det visserligen högeligen önskvärdt, att församlingen kunnat besparas denna ökade utgift, så mycket mer som församlingen för sin åsikt, att en ursprungligen till kyrkoherdelönen obestridligen anslagen ränta och kronotionde vid den reglering, som nu vore å bane, billigtvis borde afskiljas från biskopsstolen och till kyrkoherdens lön återställas, fått stöd af samtliga i ärendet hörda myndigheter. Men då den omorganisation det gällde att fränja vore så betydelsefull och eventuell vägran från församlingens sida att vidkännas den ökade utgiften sannolikt skulle äfventyra för lång tid framåt hela den viktiga, länge eftersträfvade frigörelsen från prebendeinstitutionen, så ansåge kyrkorådet sig förpliktadt att tillstyrka, det församlingen äfven under det förändrade läge, hvari frågan komme, därest Kungl. Maj:t icke funne sig böra tillåta omförmälda räntas m. m. afskiljande från biskopsstolen och tilläggande till kyrkoherdelönen i Härnösand, vidhölle sitt den 7 mars 1910 fattade beslut att intill löneregleringsperiodens slut garantera kyrkoherden en årlig lön af 8,500 kronor med i öfrigt oförändrade bestämmelser och villkor. Kyrkorådet ville såsom ett ytterligare skäl för detta sitt tillstyrkande framhålla, att denna ökning i utgiftssumman icke afsåge all framtid utan allenast de sex år, som låge mellan den 1 maj 1913 eller den tidpunkt, då en kyrkoherde tidigast torde kunna tillträda sin befattning, och den 1 maj 1919, från hvilken dag ny lönereglering skulle tillämpas. Det funnes all anledning antaga, att i denna nya lönereglering nu omskrifna ränta och kronotionde skulle återställas till kyrkoherdelönen.

Kyrkostämman beslöt enhälligt den 15 maj 1911 att i detta ärende afgifva följande underdåniga yttrande: Kyrkostämman, som i allo delade den uppfattning, som af kyrkorådet i ärendet uttalats, förklarade sig vidhålla sitt den 7 mars 1910 fattade beslut att garantera kyrkoherden i Härnösand under återstående tiden af löpande löneregleringsperiod en lön af 8,500 kronor under förut angifna villkor och förutsättningar, äfven om räntan af Utanö och viss del af kronotionden från Ytterlännäs och Bjärträ socknar icke blefve fränskilda från biskopsstolen och tillagda kyrkoherdelönen.

Domkapitlet afgaf härefter underdånigt yttrande och anförde:

Domkapitlet vidhölle, hvad domkapitlet förut i saken hemställt, men då församlingen nu, äfven för det fall att ifrågavarande ränta och kronotionde icke blefve

frånskilda biskopsstolen och tillagda kyrkoherdelönen, garanterat kyrkoherden under återstående tiden af nuvarande löner regleringsperiod en årlig lön af 8,500 kronor, både domkapitlet ej något att erinra däremot, att ändring med afseende å dispositionen af meranämnda ränta och kronotionde ej vidtoges.

Departement-
mentschefen.

Den i ärendet förebragta utredningen synes mig gifva vid handen, att frågan om indragning af Härnösands prebendepastorat är synnerligen angelägen, och att indragningen därför bör snarast möjligt företagas både med hänsyn till Härnösands församlings behof af egen kyrkoherde och stiftets behof af en vice ordförande i domkapitlet. De för indragningens genomförande erforderliga penningmedlen böra gifvetvis utgå ur biskops-löner regleringsfonden.

Frågan om öfverflyttande af hemmansröntan från Utanö och kronotionden från Ytterlännäs och Bjärtrå från biskopen till kyrkoherden har genom Kungl. Maj:ts förberörda beslut den 31 mars 1911 förfallit. Sedan församlingen det oaktadt erbjudit sig att garantera den nye kyrkoherden en årsinkomst af 8,500 kronor, kan saken i allt fall genomföras.

I ärendet har föreslagits, att ersättningen till biskopen i stiftet för förlusten af själfva prebendepastoratet skulle bestämmas till ett mot afkomsten af prebendet svarande belopp af 2,073 kronor 88 öre. Häremot har jag ej funnit något att erinra.

Jag får sålunda hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva

dels att Härnösands pastorat må frigöras från prebendeegenskapen och erhålla egen kyrkoherde med namn af domprost, mot det att församlingen, jämlikt sitt i ärendet gjorda åtagande, intill utgången af innevarande löner regleringsperiod tillhandahåller kyrkoherden, förutom fri bostad, en årlig lön af minst 8,500 kronor, med skyldighet för kyrkoherden att hålla och själf aflöna ständigt ämbetsbiträde,

dels ock att till biskopen i Härnösands stift må från den tid, Härnösands pastorat frigöres från sin egen-skap att vara prebende till nämnde biskop, i ersättning för afkomsten af prebendet från biskopslöner regleringsfonden utgå ett belopp af 2,073 kronor 88 öre för år räknadt.

Till denna departementschefens, af statsrådets öf-riga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t

Konungen lämna nådigt bifall; och skulle proposition af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, aflåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Fredr. Lagerfelt.
